

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми: Реалії сучасності, глобальні зміни, які відбуваються в політиці, економіці, культурі, екології, потребують дослідження багатьох явищ та процесів, що мають досить великий вплив на розвиток суспільства. Однією із цих явищ є глобалізація. За невеликий період часу з'явився новий, відкрий світ, в якому всі кордони поступово нівелюються, світ який наскрізь проникнений глобальною культурою інформаційних технологій. З'ясування ролі й статусу глобалізму, його взаємозв'язку із суспільством є однією із найважливіших тем у системі соціально-філософського знання. Хоча деякі аспекти глобалізму досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, але ця проблема в українському контексті є недостатньо висвітленою.

Мета. Виявлення сутності глобалізму та його позитиви та негативи на розвиток суспільства та його життєдіяльність. Для того, щоб розкрити сутність даної проблеми було поставлено такі завдання:

визначити поняття глобалізації;
охарактеризувати позитиви та негативи глобалізації в світі;
розкрити поняття глобалізації то глобалізму;
прослідкувати вплив глобалізації в контексті України.

Об'єкт дослідження – глобалізаційні процеси у світі та Україні.

Предмет дослідження – позитивні та негативні сторони глобалізаційних процесів.

Дослідження теми: Досліджуючи трансформації світової сукупності в період глобалізації деякі дослідники вважають, що світ все більш ідентифікується в соціальному, економічному культурному плані. Використовують одні й ті ж самі методи культури, поведінки. Ця ідея прослідковується в роботах Ф. Фукуями щодо перемоги західної ліберальної ідеології, і в цьому значенні – кінець історії. Наступні науковці думають, що світ, навпаки, являється розділеним і розколотим. Причому, акцент робиться на різних факторах. С. Хангтінгтон переконує, що належність до деякої цивілізації визначається релігією. А. Тоффлер поділяє цивілізації на сільськогосподарські, індустріальні, постіндустріальні, зосереджуючи увагу на методах виробництва. І. Валлерстейн міркує, що приналежність країни до певно рівня соціально-економічного розвитку (високий, середній і низький) виокремлює світовий центр, напівпериферія, периферія. Різні аспекти глобалізаційних процесів досліджуються у працях У. Бека, К. М. Кантора, С. Б. Кримського, В. Б. Кувалдіна, Ю. В. Павленка, С.Б. Переслегіна, М. М. Руткевича, О.І. Чумакова, В.І. Толстих та ін. За своєю сутністю глобалізація – природний і об'єктивний процес інтеграції в світі, її новітній етап. Обумовлюють її прогрес продуктивних сил, техніки, інформаційних технологій, насамперед винайдення електронної машини та світової мережі Інтернету. Ці процеси глибоко укоринилися у сучасний стан українського суспільства. Глобалізація, якщо мати на увазі її об'єктивний аспект передбачає Україні прогрес і демократію. Вона помітно примножує сукупні надбання народу, стимулює розвиток регіонів, які мають можливість користуватися благами цивілізації. Глобалізація дозволяє українській державі широко обмінюватися товарами, послугами, інформацією, технологіями та капіталом, взаємодіяти у гуманітарній сфері, духовно збагачуватися особистостям. Під впливом глобалізації істотно змінюється характер виробництва і праці, рівень знань, соціальний та професійний склад суспільства, умови побуту, стиль життя більшості людей. Українська нація не може вже й уявити свого життя без смартфона, комп'ютера, а тим більше без комфортних квартир та високоякісної освіти. Ми поступово починаємо зливатися із більшістю й нівелювати, пригнічувати свої власні народні інтереси. Хоча не можна лише говорити про негативні сторони цього світового процесу. Нова технологічна епоха веде до міжнародного поділу праці, і на цій основі – до об'єднання економік всіх країн в одну господарську систему. Глиbokі та якісні зміни в усій структурі економіки, культури, політичній системі світового співтовариства дають підстави говорити про вступ людства в нову історичну епоху – епоху глобалізації, тобто нову ступінь інтеграції світової спільноти в нову системну соціальну цілісність. Але це можливо лише в тому випадку, коли цей процес буде відбуватися у відповідності до об'єктивних законів еволюції суспільства планети. Сьогодні очевидним є те, що глобалізація загострила цілий ряд розбіжностей – між тенденцією до уніфікації планетарної організації в усіх сферах суспільного життя і національно-державними формами організації цього життя, між розмаїттям самобутності та культур народів світу і спробами «вестернізувати» світ, що веде до нівелювання цього розмаїття культур. Глобалізацію по-різному сприймають і трактують: одні – в позитивному, інші – в негативному сенсі. Прибічники глобалізації вітають прихід «нового світового порядку», який, як вони вважають, принесе небачений досі добробут, підвищення рівня і якості життя, нові робочі місця, широкий і вільний доступ до інформації, покращення взаєморозуміння між різними культурами й цивілізаціями. Противники глобалізації говорять про «вестернізацію», «мондіалізм», «світову змову», про те, що у майбутньому однополярному світі не буде місця для духовних ідеалів, національної, культурної самобутності особистості. Наш український народ, частково проникнувши у новітні процеси цивілізації, починає змінювати свої духовні ідеали (особливо мольду). Спостерігаючи за поведінкою молодих людей, можна зробити висновок, що кожен із них хоче просто злитися із натовпом (бути таким як і всі) і цим вони просто принижують себе, свою духовність, свій потенціал, не даючи розвиватися особистостям належним чином. Під впливом глобалізаційних процесів культура поступово починає зливатися в єдиний суцільний вакуум, в якому всі процеси ідентифікуються. Противники глобалізації виступають проти політичного

впливу транснаціональних корпорацій, які диктують свою волю цілим народам і країнам (в якійсь мірі наша держава вже стала залежною від цих корпорацій). Вони звинувачують творців «нового світового порядку» у втручанні, в тому числі й збройному, в справи суверенних держав. Але сам факт становлення єдності взаємозалежного світу є невідворотним, і людство мусить враховувати той факт, що кожен із нас є жителем однієї планети, і, хоч як би не відрізнявся наш зовнішній вигляд, мова, релігія, культура, вижити на планеті ми зможемо в наш атомний вік тільки знайшовши порозуміння між собою. А це неможливо без зближення всіх народів планети, адже, як свідчить історія, замкненість народів ніколи не приводила до позитивних наслідків. На прикладі України добре помітно ці зв'язки, оскільки на даний момент наша країна стала жертвою воєнних дій. Ми пережили дві світові війни, які відбувалися, можна сказати, не в цивілізованому часі. Говорячи про сучасні бойові дії, хто б міг подумати, що українці знову стикнуться з цією проблемою, адже ми живемо в гуманістичному, високорозвиненому, добре вихованому суспільстві. А це все і є наслідками глобалізації, яка повністю затуманює розум людства і ставить на перше місце світ матеріальний, а не духовний. Останні десятиліття світового розвитку показали, що процес глобалізації має дві сторони: об'єктивну, яка є закономірним етапом світового розвитку, історичним процесом становлення єдності світу в сфері економіки, фінансів, інформації, політики, культури, і другу – суб'єктивну, яка полягає в прагненні країн Заходу взяти цей процес під свій контроль. Проти факту глобалізації в усіх галузях сучасного життя – економіці, політиці, культурі у зв'язку з розвитком сучасних засобів інформації, включаючи Інтернет, не можна нічого категорично заперечити. Глобалізація – процес об'єктивний і вона не залежить від волі й бажання окремої людини чи групи осіб. Виходячи з об'єктивності даного процесу, слід визнати, його важко за бажанням когось загальмувати чи прискорити. До цього процесу потрібно пристосуватися, оскільки він, «як вираження соціоприродного процесу, являє собою по суті, нейтральне в ціннісному відношенні явище, на подоби феодалізму або капіталізму, які самі по собі не можуть бути визнані поганими чи хорошими». [1, с. 35]

Для більшості людей у світі переваги глобалізації недоступні. Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна прослідкувати таку тенденцію, що вона є сировинним придатком для багатьох розвинених країн, з якими ми не можемо конкурувати. Обличчя глобалізації досить контрастне – високорозвинені країни користуються всіма її благами, тоді як інші (Україна в т. ч.) змушені вступати у жорстоку конкуренцію за те, щоб наблизитися до цих країн. Глобалізація відбувається в світі, де на першому місці в політиці країн стоїть прагнення отримати найвищий прибуток, у світі, де відбувається жорстока конкуренція між країнами, їх групами, ТНК, з антагонізмом між бідними й багатими. Капітал транснаціональних компаній на користь собі, нехтуючи інтересами окремих регіонів і людства загалом, визначає темпи й спрямованість розвитку окремих держав. Він закріплює з вигодою для Заходу характер міжнародного поділу праці, забезпечуючи штучно завищені життєві стандарти країнам свого базування, прирікає решту людства на існування в екстремальних умовах. «Світовий досвід другої половини ХХ ст. показує, що ніякі специфічні умови, особливості національного розвитку, кризові стани й внутрішні трансформації не можуть ані скасувати, ані відкласти невмолиму дію об'єктивних законів глобалізації розвитку. Країни, які виявилися неспроможними зайняти місце в експресі світової глобалізації, неминуче опиняться під його колесами. Таким є закон сучасного розвитку – закон глобалізації». [4, с. 12] Світ глобалізується десятком країн, їх ТНК і по їх ініціативі створеними міжнародними організаціями. Інші ж або змушені приймати умови які їм диктують або залишатися в ізоляції. Аналізуючи відносини між промислово розвиненими країнами й країнами Третього світу, група дослідників, яку очолює відомий голландський економіст, лауреат Нобелівської премії Ян Тінберген, вказує на той факт, що промислово розвинені країни створили таку міжнародну систему, «яка веде до постійного зростання нерівності й постійного порушення принципу рівних можливостей». [8, с. 34] Глобалізм – це, насамперед, суб'єктивний фактор, а саме – політика панівних у світі країн. Тому для того, щоб зрозуміти суть процесів, які відбуваються у світі, необхідно розрізнити ці поняття. Важливо, щоб політика глобалізму не стала моделлю глобалізації, оскільки це б мало негативні наслідки для багатьох країн і народів. Визнаючи об'єктивний характер глобалізації ми повинні визнати, що вона супроводжується і негативними явищами: поглиблення прірви між багатими й бідними, посилення міжетнічної та міжконфесійної ворожнечі, загрозою культурній ідентичності народів, поширенням масової культури. Одним із головних факторів глобалізму є національно-державна політика декількох найбільш могутніх в економічному відношенні країн – політика, яка використовує їх техніко-виробничу могутність для просування на світовій арені інтересів ТНК. Диктат Заходу, пропаганда їхнього способу життя і нав'язування його всьому світу заважає вирішенню проблем світового розвитку. Суб'єктивний фактор (глобалізм) може стати досить небезпечним, якщо у світі появиться єдина, не врівноважена іншою силою держава, яка стане гегемоном цього процесу і буде використовувати його в своїх інтересах. Таким чином, можна сказати, що глобалізація в Україні користується досить вагомим авторитетом. В цьому запікавленні як і політики, так і будь-який пересічний громадянин. Цей феномен став присутній у побуті кожного громадянина, і ми не можемо вже без, здавалося б необхідних для нормального існування, речей, які нам «подарувала» глобалізація. Ця невидима рука захопила і заповнила всі сфери людського існування в сучасному світі й напевно чи хтось зможе зупинити її дію.

Література

1. Акопян К. З. Пределы глобализации (культура в контексте глобализационных процессов). Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых «Глобальный мир». – Вып. 5 (17). М., 2002. – С. 5-69.
2. Гончарук (Чолач) Т.В., Джугла Н.В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалестого. // Психологія і педагогіка. – Тернопіль, 2018. - №1-2. – с 155-162.
3. Джугла Н. До питання Українського східного Обряду у рішеннях Замоїського скандалу 1720р. / Історія релігій в Україні. – Львів, «Логос», 2005. – с 210-215
4. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с
5. Крамар О. Україна як сировинна колонія // Український тиждень. – 2012. – № 34 (251). – 24–30 серпня. – С. 24–29.
6. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 77. – С. 98-105.
7. Тінберген Я. Пересмотр международного порядка / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1980. – 416 с.
8. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л., - Тернопіль: підручники і посібники, 2016. – 416 с
9. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острого, 2015.– Випуск 18.– С. 96-102